«تەۋرات 32ـ قىسىم»

«يۇنۇس»

© مۇقەددەس كىتاب 2012
CC BY-SA 4.0
www.mukeddeskalam.com
«ئۇيغۇرچە كالام تەرجىمىسى»

تەۋرات 32-قىسىم

«يۇنۇس»
(يۇنۇس پەيغەمبەرنىڭ كىتابى)

كىرىش سۆز

تەۋراتتىكى «يۇنۇس پەيغەمبەر» دېگەن كىتاب قىسقا بولغىنى بىلەن، بۇ كىتاب خۇدانىڭ ئىنسانلارغا بولغان سەمىمىي مۇئامىلىلىرى ۋە مېھرى-مۇھەببىتى جەھەتتە چوڭقۇر مەزمۇن ۋە ساۋاتلارغا تولغان شەرەپلىك كىتابتۇر. بىز كېيىنچە كىتابتىكى بىرنەچچە چوڭقۇر ئەھمىيەتلىك ئىشلار ئۈستىدە قىسقىچە توختىلىپ ئۆتىمىز. خۇدانىڭ مۇقەددەس روھىنىڭ ئوقۇرمەنلەرگە يار بولۇپ، كىتابنىڭ سىرلىرىنى ئاچىسىكەن دەپ دۇئا قىلىمىز.

يۇنۇس پەيغەمبەرنىڭ «قاچقۇن پەيغەمبەر» دېگەن نامى بار. بەزى كىشىلەر يۇنۇس پەيغەمبەر يۇرەكسىزلىكىدىن، يەنى زوراۋانلىقىقا چوقۇنىدىغان ئەشەددىي ئاسۇرىيەلىكلەردىن قورقۇپ، خۇدانىڭ سۆزلىرىنى ئۇلارغا يەتكۈزۈشتىن باش تارتىپ قاچقان دەپ ئويلايدۇ، ۋە ۋە شۇنداق ئويلاپ ئۇنى پەقەت چۈشەنمەيدۇ. بىز كىتابنى ئوقۇغىنىمىزدا ئۇنداق قاراشنىڭ پۈتۈنلەي خاتا ئىكەنلىكى ئىسپاتلىنىدۇ؛ ھەمدە ئەكسىچە، يۇنۇسنىڭ ئادەم ھەم پەيغەمبەر سۈپىتىدىكى ئۇلۇغ بىر زات ئىكەنلىكى ئوچۇق كۆرۈنىدۇ، دەپ ئىشىنىمىز.

كىتابنىڭ زادى قايسى ۋاقىتتا يېزىلغانلىقى نامەلۇم. بىراق يۇنۇس پەيغەمبەر ئىسرائىلنىڭ شىمالىي پادىشاھلىقىدىكى يەرەبوئام (II) پادىشاھ بولغان مەزگىلدە (مىلادىيەدىن ئىلگىرىكى 793-753-يىللاردا) پەيغەمبەرلىك قىلغان، دەپ قارايمىز. ئۇنىڭ بىر بېشارىتى تەۋراتتىكى «پادىشاھلار (2)» 14-بابتا خاتىرىلىنىدۇ. تەۋراتتىكى ئۇشبۇ قىسىمدا بولسا ئۇنىڭ خۇدا تەرىپىدىن ئاسۇرىيە ئىمپېرىيەسىنىڭ پايتەختى نىنەۋە شەھىرىگە ئەۋەتىلگەنلىكى خاتىرىلەنگەن.

«يۇنۇس» دېگەن كىتابنى تەھلىل قىلىشتىن ئاۋۋال، «ئاسۇرىيىلەر» توغرىسىدا قىسقىچە توختىلىشىمىزغا توغرا كېلىدۇ. ئارخېئولوگلارنىڭ تاپقانلىرىدىن، قېزىپ چىقارغان قەدىمكى تاش پۈتۈكلەردىن ۋە يادنامىلاردىن بىلىمىزكى، ئاسۇرىيەلىكلەر ئىنتايىن خۇراپىي بىر مىللەت ئىدى؛ ئۇلار بىرنەچچە خىل بۇتلارغا چوقۇنغان؛ ئۇلارنىڭ ئەقىدىلىرىنى خۇلاسىلاپ ئېيتقاندا، ئۇلارنى زوراۋانلىقا، رەھىمسىزلىككە ۋە ھوقۇققىلا چوقۇنغان دېگىلى بولىدۇ. ئۇلار دۈشمەنلىرىمىزنى قانچە ئەشەددىيلىك بىلەن بىتچىت قىلساق، ئۇلارنى ئەسىرگە ئېلىپ قانچە ۋەھشىي قىيىن-قىستاققا ئالساق، كەلگۈسىدە ئۇرۇش قىلىش كۈچىمىز شۇنچە كۈچلۈك بولىدۇ، دەپ ئىشەنگەن. تۆۋەندىكى بىرنەچچە سۆز يۇنۇس پەيغەمبەردىن 50 يىل ئىلگىرى ياشىغان ئاسۇرىيەنىڭ «ئاشۇر-بانىپال» ئىسىملىك بىر پادىشاھىنىڭ يىلنامىسىدىن ئېلىنغان: —

«مەن تېلا دېگەن شەھەرگە يېقىنلاشتىم... بۇ شەھەر ئىنتايىن پۇختا بولۇپ، ئۈچ سېپىل بىلەن قورشالغان. شەھەردىكىلەر بۇ سېپىللىرىغا ئىشىنىپ، مەن بىلەن سۈلھ تۈزۈپ، پۇتلىرىمنى قۇچاقلاشنى رەت قىلدى. مەن قاتتىق ئۇرۇش ۋە قىرغىنچىلىق بىلەن شەھەرگە ھۇجۇم قىلىپ ئۇنى ئىشغال قىلدىم. ئۇلارنىڭ ئەسكەرلىرىدىن ئۈچ مىڭىنى قىلىچلاتتىم؛ ئولجىلارنى، جۈملىدىن ئۇلارنىڭ ئۆي جابدۇقلىرىنى ۋە كالا-قويلىرىنى ئېلىپ كەتتىم....

ئۇلارنىڭ ئارىسىدىن ئالغان ئەسىرلەردىن بەزىلىرىنى مەن ئوتقا تاشلىۋەتتىم... بەزىلىرىنىڭ بۇرنىنى، قۇلاقلىرىنى، بارماقلىرىنى كېسىۋەتتىم... نۇرغۇنلىرىنىڭ كۆزلىرىنى ئويۇۋەتتىم. مەن تىرىك قالغانلاردىن بىر تۈۋرۈك، ئۆلۈكلەرنىڭ باشلىرىدىن

يەنە بىر تۈۋرۈك ياسىدىم؛ ئۇلارنىڭ باشلىرىدىن نۇرغۇنلىرىنى شەھەردىكى ياغاچلارغا قىقىپ بىكىتتىم؛ ياش قىز-يىگىتلەرنى ئوت بىلەن قىيىن-قىستاق قىلىپ ئۆلتۈرۈۋەتتىم؛ ئاخىردا شەھەرنى ۋەيران قىلىپ ئەتراپلىرىنى ئاستىن-ئۈستۈن قىلىۋەتتىم...».

مانا بۇ يۇنۇس ئەۋەتىلمەكچى بولغان شەھەردىكى كىشىلەرنىڭ ئەھۋالى. ئەمدى يۇنۇس نېمىشقا قاچقانلىقىنى ئوقۇرمەنلەر ئۆزى كىتابنى ئوقۇغىنىدا ئويلىنىپ كۆرسۇن. بۇ مەسىلە ئۈستىدە ھەم «يۇنۇس»نىڭ باشقا مۇھىم نۇقتىلىرى ھەم سورىغان سوئاللىرى توغرىسىدا كىتابنىڭ قوشۇمچىسىدە ئازراق مۇزاكىرىلىشىمىز. ئەمدى «يۇنۇس پەيغەمبەر» دېگەن كىتابنىڭ ئۆزىگە كېلەيلى!

مەزمۇن: -

1-باب – يۇنۇس نىنەۋەگە ئەۋەتىلىدۇ، بىراق قېچىپ كېتىدۇ.
2-باب – يۇنۇسنى چوڭ بېلىق يۇتۇۋالىدۇ. يۇنۇسنىڭ دۇئاسى
3-باب – يۇنۇس نىنەۋەگە بارىدۇ. ئۇ خۇدانىڭ سۆزلىرىنى ئۇلارغا يەتكۈزىدۇ. خالايىق توۋا قىلىدۇ.
4-باب – يۇنۇس نارازىلىق بىلدۈرىدۇ. خۇدا ئۇنىڭغا بەرگەن جاۋاب-ساۋاق.

ئىزاھات: – تېكىستتە «سۇس» قىلىنغان سۆزلەر (مەسىلەن، «سۆزلەر») ئەينى ئىبرانيي تېكىستتە يوق، پەقەتلا ئۇيغۇرچە تېكىستىمىز راۋانراق بولسۇن دەپ تەرجىمانلار تەرىپىدىن قوشۇلغان سۆزلەردۇر.

ئىزاھات: – يەنە تەكرارلايمىزكى، كىرىش سۆز، ماۋزۇ ۋە ئىزاھاتلار ئوقۇرمەنلەرگە ياردىمى بولسۇن ئۈچۈن تەرجىمان تەرىپىدىن بېرىلدى. ئۇلار مۇقەددەس كىتابنىڭ ئەسلىي تېكىست-ئايەتلىرىنىڭ بىر قىسمى ئەمەس.

«يۇنۇس»

يۇنۇس پەيغەمبەرنىڭ پەرۋەردىگار بەرگەن ۋەزىپىدىن قېچىشى

1 1 پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى ئامىتتاينىڭ ئوغلى يۇنۇسقا يېتىپ كېلىپ
مۇنداق دېيىلدى: ــ
2 «ئورنۇڭدىن تۇر، دەرھال نىنەۋە دېگەن ئاشۇ بۈيۈك شەھەرگە بېرىپ،
ئاۋازىڭنى كۆتۈرۈپ ئۇ يەردىكىلەرنى ئاگاھلاندۇرغىن؛ چۈنكى ئۇلارنىڭ
رەزىللىكلىرى مېنىڭ كۆزۈمگە قادىلىپ تۇرىدۇ».
3 بىراق يۇنۇس ئورنىدىن تۇرۇپ پەرۋەردىگارنىڭ يۈزىدىن ئۆزىنى قاچۇرۇش
ئۈچۈن تارشىش دېگەن يۇرتقا[1] كەتمەكچى بولدى. شۇڭا ئۇ يوپپا شەھىرىگە[2]
بېرىپ، تارشىشقا بارىدىغان كېمە تېپىپ، كىراسىنى تۆلەپ ئۇنىڭغا چۈشتى
ۋە كېمىچىلەر بىلەن بىرلىكتە تارشىشقا بېرىپ، پەرۋەردىگارنىڭ يۈزىدىن
ئۆزىنى قاچۇرماقچى بولدى.
4 پەرۋەردىگار بولسا زور بىر بوراننى دېڭىزغا تاشلىدى؛ شۇڭا دېڭىزدا
دەھشەتلىك قارا بوران چىقىپ، كېمە پارچىلىنىپ كەتكىلى تاس قالدى.
5 كېمىچىلەر بولسا بەك قورقۇپ كېتىپ، ھەرقايسىسى ئۆز ئىلاھلىرىغا خىتاب
قىلىپ دۇئا قىلىشتى؛ ئۇلار كېمىنى يېنىكلىسۇن دەپ ئۇنىڭدىكى يۈك-
تاقلارنى دېڭىزغا تاشلىۋەتتى. بىراق يۇنۇس بولسا، كېمىنىڭ ئاستى قەۋىتىگە
چۈشۈۋېلىپ، شۇ يەردە ئۆلۈكتەك ئۇخلاۋاتقانىدى.
6 كېمە باشلىقى ئۇنىڭ يېنىغا كېلىپ ئۇنىڭغا: «ئەي، ئۇخلاۋاتقان كىشى،

---

1 قەدىمكى زامانلاردا «تارشىش» دەيدىغان ئۈچ يۇرت بار ئىدى. بىرىنچىسى، شىمالىي ئافرىقىدا (ھازىرقى ماراكەش ئەتراپىدا)؛ ئىككىنچىسى ئىسپانىيە، ئۈچىنچىسى ئەنگلىيە بولۇشى مۇمكىن ئىدى. مۇشۇ يەردە قايسى تارشىش ئىكەنلىكىنى بىز بىلمەيمىز. بىراق ئۇلارنىڭ ھەممىسى پەلەستىندىن ئىنتايىن يىراق، نىنەۋەگە بارىدىغان يولنىڭ ئەكسى يۆنىلىشىدە بولۇپ بىرنەچچە مىڭ كىلومېتىر يىراقلىقتا ئىدى.

2 «يوپپا»نىڭ ھازىرقى ئىسمى «خايفا» ياكى «جاففا»، ئىسرائىلىيەنىڭ ئەڭ مۇھىم پورتىدۇر.

بۇ قانداق قىلغىنىڭ؟ ئۇرنۇڭدىن تۇر، ئىلاھىڭنى سىغىنىپ نىدا قىل! كىم بىلىدۇ، ئىلاھىڭنىڭ نەزىرى چۈشۈپ بىزنى ھالاكەتتىن قۇتقۇزۇپ قالامدۇ تېخى؟» ــ دېدى.
7 ئۇلار بىر-بىرىگە: ــ كېلىڭلار، بۇ كۈلپەتنىڭ كىمنىڭ ۋەجىدىن بېشىمىزغا چۈشكەنلىكىنى بېكىتىش ئۈچۈن چەك تاشلايلى، ــ دېيىشتى. شۇنداق قىلىپ ئۇلار چەك تاشلاشتى؛ ئاخىردا چەكتە يۇنۇس چىقىپ قالدى.
8 ئۇلار ئۇنىڭدىن: ــ قېنى، ئېيت، بېشىمىزغا چۈشكەن بۇ كۈلپەت كىمنىڭ سەۋەبىدىن بولۇۋاتىدۇ؟ سېنىڭ تىرىكچىلىكىڭ نېمە؟ نەدىن كەلدىڭ؟ قايسى ئەل، قايسى مىللەتتىن سەن؟ ــ دەپ سورىدى.
9 ئۇ ئۇلارغا: ــ مەن بولسام ئىبرانىي مىللىتىدىن،[3] ئەرشلەردىكى خۇدادىن، يەنى دېڭىزنى، يەر-زېمىننى ياراتقان پەرۋەردىگاردىن قورقۇچىمەن، دېدى.
10 بۇ سۆز ئۇلارنى ئىنتايىن قورقۇتۇۋەتتى. ئۇلار: «سەن زادى نېمە ئىش قىلغان؟» ــ دەپ سورىدى (چۈنكى ئۇلار ئۇنىڭ پەرۋەردىگارنىڭ يۈزىدىن قاچقانلىقىنى بىلگەنىدى، چۈنكى ئۇلار بۇنى ئۇنىڭ ئۆز ئاغزىدىن ئاڭلىغانىدى).
11 ئۇلار ئۇنىڭدىن: ــ ئەمدى بىز سېنى قانداق قىلساق دېڭىز بىز ئۈچۈن تىنچلىنىدۇ؟ ــ دەپ سورىدى؛ چۈنكى دېڭىز دولقۇنى بارغانسېرى ئەۋج ئېلىپ كېتىۋاتاتتى.
12 ئۇ ئۇلارغا: ــ مېنى كۆتۈرۈپ دېڭىزغا تاشلىۋېتىڭلار، شۇ چاغدا دېڭىز سىلەر ئۈچۈن تىنچلىنىدۇ، چۈنكى بىلىمەنكى، بۇ زور بوران مېنىڭ سەۋەبىمدىن سىلەرگە چۈشتى، ــ دېدى.
13 بىراق بۇ ئادەملەر كۈچەپ پالاق ئۇرۇپ قىرغاققا يېتىشكە تىرىشتى؛ ئەمما يېتەلمىدى؛ چۈنكى دېڭىز قېرىشقاندەك تېخىمۇ دولقۇنلاپ كېتىۋاتاتتى. 14 ئۇلار
پەرۋەردىگارغا ئىلتىجا قىلىپ پەرياد كۆتۈرۈپ: ــ ئاھ پەرۋەردىگار، سەندىن ئۆتۈنىمىز، بۇ ئادەمنىڭ جېنىنى ئالغانلىقىمىزنى بىزدىن كۆرمىگەيسەن! بىگۇناھ بىر ئادەمنىڭ قېنىنى تۆكۈشنىڭ گۇناھىنى ئۈستىمىزگە قويمىغايسەن! چۈنكى سەن پەرۋەردىگار ئۆزۈڭنىڭ خالىغىنىڭنى قىلدىڭ! ــ دەپ نىدا قىلدى.

---
[3] يەنى يەھۇدىي مىللىتىدىن.

15 شۇنىڭ بىلەن ئۇلار يۇنۇسنى كۆتۈرۈپ ئېلىپ دېڭىزغا تاشلىۋەتتى؛ دېڭىز
دولقۇنلىنىشتىن شۇئان توختىدى. 16 شۇنىڭ بىلەن بۇ ئادەملەر پەرۋەردىگاردىن
قاتتىق قورقتى؛ ئۇلار پەرۋەردىگارغا ئاتاپ قۇربانلىق قىلىپ قەسەم ئىچىشتى.
17 بىراق پەرۋەردىگار يۇنۇسنى يۇتۇۋېلىشقا يوغان بىر بېلىقنى ئەۋەتكەنىدى.
يۇنۇس بولسا بۇ بېلىقنىڭ قارنىدا ئۈچ كېچە-كۈندۈز تۇردى.(4)

چوڭ بېلىقنىڭ قارنىدا تۇرۇپ دۇئا قىلىش

2

1 يۇنۇس بېلىقنىڭ قارنىدا تۇرۇپ پەرۋەردىگارغا مۇنداق دۇئا قىلدى: —
2 «مەن دەرد-ئەلەممدىن پەرۋەردىگارغا پەرياد كۆتۈردۈم،
ئۇ ماڭا ئىجابەت قىلدى.
مەن تەھتىساراننىڭ تەكتىدىن(5) پەرياد قىلدىم،
سەن ئاۋازىمغا قۇلاق سالدىڭ.
3 چۈنكى سەن مېنى دېڭىز تەكتىگە، دېڭىز قارنىغا تاشلىۋەتتىڭ،
كەلكۈن ئېقىنلىرى مېنى ئارىسىغا ئېلىۋالدى،
سېنىڭ بارلىق دولقۇنلىرىڭ ھەم ئۇركەشلىرىڭ ئۈستۈمدىن ئۆتۈپ كەتتى؛
4 ۋە مەن: «مەن نەزىرىڭدىن تاشلىۋېتىلگەنمەن؛
بىراق مەن يەنىلا مۇقەددەس ئىبادەتخاناڭغا قاراپ ئۈمىد بىلەن
تەلمۈرىمەن(6)» — دېدىم.
5 سۇلار مېنى يۇتۇپ كەتكۈدەك دەرىجىدە ئورىۋالدى،
دېڭىز تەكتى مېنى قاپسىۋالدى؛
دېڭىز چۆپلىرى بېشىمغا چىرمىشىۋالدى.

4 «يۇنۇس بېلىقى» بەلكىم بۇ ئىشتىن قويۇلغان نامدۇر. بىراق «يۇنۇس بېلىقى» (ئىنسانلارغا ئامراق بولغىنى بىلەن) ئادەمنى يۇتقۇدەك چوڭلۇقتا يوق.
5 «تەھتىسارا» — (ئىبرانىي تىلىدا «شېئول») «يەر ئاستىدىكى ساراي» (يەنى، «تەكت سارايى»)، ئۆلگەنلەرنىڭ روھلىرى بارىدىغان، قىيامەت كۈننى كۈتىدىغان جاينى كۆرسىتىدۇ. يۇنۇس ئۆزىنى ئۆلۈپ، تەھتىساراغا چۈشكەندەك ھېس قىلىدۇ. يەنە بىر مۇمكىنچىلىكى باركى، ئۇ بېلىق قارنىدا ھەقىقەتەن ئۆلگەن، ئاندىن خۇدا ئۇنى (بېلىقنىڭ ئاغزىدىن چىققاندا) تىرىلدۈرگەن.
6 ياكى «مەن قانداقمۇ مۇقەددەس ئىبادەتخاناڭغا ئۈمىد بىلەن تەلمۈرەپ قارايمەن؟».

6 مەن تاغلارنىڭ تەگلىرىگىچە چۈشۈپ كەتتىم؛
يەر-زېمىن تېگىدىكى تاقاقلار مېنى ئەبەدىلئەبەدگىچە قاماپ قويدى؛
ھالبۇكى، سەن جېنىمنى ھاڭ ئىچىدىن چىقاردىڭ،
ئى پەرۋەردىگار خۇدايىم.
7 جېنىم ئىچىمدە ھالىدىن كەتكەندە پەرۋەردىگارنى ئېسىمگە كەلتۈردۈم،
دۇئايىم ساڭا يېتىپ،
مۇقەددەس ئىبادەتخاناڭغا كىرىپ كەلدى.
8 بىمەنە ئەرزىمەس بۇتلارغا چوقۇنغانلار ئۆزىگە نېسىپ بولغان
مېھرىبانلىقتىن مەھرۇم بولىدۇ.
9 بىراق مەن بولسام تەشەككۇر سادايىم بىلەن ساڭا قۇربانلىق قىلىمەن؛
مەن ئىچكەن قەسەملىرىمنى سېنىڭ ئالدىڭدا ئادا قىلىمەن.
نىجات-قۇتقۇزۇش پەرۋەردىگاردىندۇر!»
10 پەرۋەردىگار بېلىققا بۇيرۇدى، بېلىق يۇنۇسنى قۇرۇقلۇققا قەي قىلدى.

نىنەۋە شەھرىگە بېرىپ خۇدانىڭ خەۋىرىنى يەتكۈزۈش

3

1 پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى ئىككىنچى قېتىم يۇنۇسقا يېتىپ مۇنداق
دېيىلدى: —
2 «ئورنۇڭدىن تۇر، نىنەۋە دېگەن ئاشۇ بۈيۈك شەھەرگە بېرىپ، مەن ساڭا
تاپشۇرغان خەۋەرنى ئۇلارغا جاكارلا».
3 يۇنۇس ئورنىدىن تۇرۇپ پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى بويىچە نىنەۋە شەھرىگە
باردى. نىنەۋە بولسا ناھايىتى بۈيۈك بىر شەھەر بولۇپ، شەھەرنىڭ ئۆزىلا ئۈچ
كۈنلۈك يول ئىدى[7]. 4 يۇنۇس شەھەر ئىچىگە كىرىپ بىر كۈن ماڭدى، ئۇ: —
قىرىق كۈندىن كېيىن، نىنەۋە شەھىرى ۋەيران قىلىنىدۇ! — دەپ جاكارلىدى.
5 نىنەۋەدىكىلەر خۇدانىڭ سۆزىگە ئىشەندى. ئۇلار روزا تۇتۇلسۇن دەپ

7 «ئۈچ كۈنلۈك يول» — بەلكىم شەھەر ۋە ئۇنىڭ ئەتراپىدىكى جايلاردىن ئۆتۈش ئۈچۈن ئۈچ كۈن مېڭىش كېرەكلىكىنى كۆرسىتىدۇ. قەدىمكى نىنەۋە شەھىرىنىڭ ئاھالىسى ئىككى مىليون ئەتراپىدا ئىدى. بەزى ئالىملار «ئۈچ كۈنلۈك يول» دېگەننى شەھەرنى ئايلىنىشقا ئۈچ كۈن كېتىدۇ دەپ قارايدۇ.

ئېلان قىلىپ، مۆتىۋەرلەردىن تارتىپ ئەڭ كىچىككىچە ئۇلارنىڭ ھەممىسى بۆز كىيىم كىيدى.(8) 6 بۇ سۆز پادىشاھقا يەتكەندە، ئۇمۇ تەختىدىن تۇرۇپ، تونىنى تاشلاپ بۆز كىيىم كىيىپ كۈللۈككە كىرىپ ئولتۇردى.(9) 7 ئۇ يەنە ئەمرى ئارقىلىق پۈتكۈل نىنەۋە شەھىرىگە مۇنۇلارنى جاكارلىدى: ــ «پادىشاھ ھەم ئاقسۆڭەكلەرنىڭ يارلىقى بويىچە، نىنەۋە شەھىرىدىكى ھېچقانداق ئادەم، ئات-ئۇلاغ، كالا، قوي پادىلىرى ھېچنەرسىگە ئېغىز تەگمىسۇن؛ ھېچنەرسىنى يېمىسۇن، سۇمۇ ئىچمىسۇن. 8 ھەربىر ئادەم ۋە ھايۋان بۆز كىيسۇن، ھەربىرى خۇداغا قاتتىق پەرياد كۆتۈرسۇن؛ ھەربىرى يامان يولىدىن يانسۇن، ھەربىرى قولىنى زوراۋانلىقتىن ئۈزسۇن؛ 9 كىم بىلىدۇ، بۇنىڭ بىلەن خۇدا قاتتىق غەزىپىدىن يېنىپ بىزنى ھالاك قىلماسمىكىن؟».

10 شۇنىڭ بىلەن خۇدا ئۇلارنىڭ ئەمەللىرىنى، يەنى يامان يوللىرىدىن يانغانلىقىنى كۆرۈپ، ئۇلارغا قاراتقان بالايىقازانى چۈشۈرۈشتىن يېنىپ، شۇ بالىياقازانى چۈشۈرمىدى.

پەرۋەردىگار يۇنۇس پەيغەمبەرگە بەرگەن تەربىيە-ساۋاق

4

1 ئەمما بۇ ئىش يۇنۇسنى ئىنتايىن نارازى قىلىپ، ئۇنى قاتتىق غەزەپلەندۈردى.
2 ئۇ پەرۋەردىگارغا: ــ «ئاھ، پەرۋەردىگار، ئۆز يۇرتۇمدىكى چاغدا سېنىڭ شۇنداق قىلىدىغانلىقىڭنى دېمىگەنمىدىم؟ شۇڭا مەن ئەسلىدە تارشىشقا قاچماقچى بولغانمەن؛ چۈنكى مەن بىلىمەنكى، سەن مېھىر-شەپقەتلىك، رەھىمدىل، ئاستا غەزەپلىنىدىغان، چوڭقۇر مېھرىبانلىققا تولغان، كىشىلەرنىڭ بېشىغا كۆلپەت چۈشۈرۈشتىن يانغۇچى خۇدادۇرسەن.
3 ئەمدى پەرۋەردىگار، جېنىمنى مەندىن ئېلىپ كەت، ئۆلۈم مەن ئۈچۈن ياشاشتىن ئەۋزەل» ــ دېدى.

---

8 بۆز كىيىم كىيىش قەدىمكى زامانلاردا ئادەمنىڭ قاتتىق توۋا قىلىشىنى بىلدۈرەتتى.

9 قەدىمكى زامانلاردا توۋا قىلىش ياكى قاتتىق قايغۇنى بىلدۈرۈش ئۈچۈن ئادەملەر كۈل دۆۋىسىدە ئولتۇراتتى. قەدىمكى شەھەرلەرنىڭ سىرتىدا ئادەتتە چوڭ بىر «كۈل دۆۋىسى» بولاتتى، نىنەۋە شەھىرىدە مۇنداق كۈللۈكلەر كۆپ بولۇشى مۇمكىن ئىدى.

4 پەرۋەردىگار ئۇنىڭدىن: ــ بۇنداق ئاچچىقلانغىنىڭ توغرىمۇ؟ ــ دەپ سورىدى.

5 ئاندىن كېيىن يۇنۇس شەھەردىن چىقىپ، شەھەرنىڭ شەرقىي تەرىپىگە
بېرىپ ئولتۇردى. ئۇ شۇ يەردە ئۆزىگە بىر چەللە ياساپ، شەھەردە زادى نېمە
ئىشلار بولاركىن دەپ ئۇنىڭ سايىسىدە ئولتۇردى.
6 پەرۋەردىگار خۇدا يۇنۇسنى ئۆز پاراكەندىچىلىكىدىن قۇتقۇزۇش ئۈچۈن،
ئۇنىڭ بېشىغا سايە چۈشسۇن دەپ ئۇنىڭغا بىر كىچىك دەرەخنى ئۆستۈرۈپ
تەييارلىدى. يۇنۇس كىچىك دەرەختىن ئىنتايىن خۇرسەن بولدى. 7 بىراق
ئىككىنچى كۈنى تاڭ ئاتقاندا خۇدا بىر قۇرتنى تەييارلاپ ئەۋەتتى. قۇرت بۇ
كىچىك دەرەخنى پىلىكىگە زەربە قىلىپ ئۇنى قۇرۇتۇۋەتتى. 8 كۈن قىزارغاندا،
خۇدا ئىنتايىن ئىسسىق بىر شەرق شامىلىنى تەييارلىدى؛ كۈن تەپتىنى
يۇنۇسنىڭ بېشىغا چۈشۈردى، ئۇنى ھالىدىن كەتكۈزدى. ئۇ ئۆزىگە ئۆلۈم تىلەپ:
ــ ئۆلۈم مەن ئۈچۈن ياشاشتىن ئەۋزەل، ــ دېدى.
9 بىراق خۇدا ئۇنىڭدىن: ــ سېنىڭ ئاشۇ كىچىك دەرەخ سەۋەبىدىن شۇنداق
ئاچچىقلىنىشىڭ توغرىمۇ؟ ــ دەپ سورىدى.
ئۇ جاۋاب بېرىپ: ــ ھەئە، ھەتتا ئۆلگۈدەك ئاچچىقىم كەلگىنى توغرىدۇر[10]،
ــ دېدى.
10 پەرۋەردىگار ئۇنىڭغا مۇنداق دېدى: ــ «سەن ھېچ ئەجرىڭنى سىڭدۈرمىگەن
ھەم ئۆزۈڭ ئۆستۈرمىگەن بۇ كىچىك دەرەخكە ئىچىڭنى ئاغرىتتىڭ؛ بىراق ئۇ
بىر كېچىدىلا ئۆزى ئۆسۈپ، بىر كېچىدىلا قۇرۇپ كەتتى؛ 11 ئەمدى مېنىڭ
ئوڭ قولى بىلەن سول قولىنى پەرق ئېتەلمەيدىغان يۈز يىگىرمە مىڭ ئادەم[11]
ئولتۇراقلاشقان، شۇنداقلا نۇرغۇن مال-ۋارانلىرىمۇ بولغان نىنەۋەدەك بۇنداق بۈيۈك
شەھەردىكىلەرگە ئىچىمنى ئاغرىتىپ رەھىم قىلىشىمغا توغرا كەلمەمدۇ؟».

10 باشقا بىرخىل چۈشەنچىسى: «بۇ دۇنيادىن كەتكۈچە ئاچچىقلىنىشىم توغرىدۇر». ھېچ بولمىغاندا بۇ ئىبارە يۇنۇسنىڭ ئاچچىقىنىڭ ئەڭ يۇقىرى پەللىگە يەتكەنلىكى، ئۇنىڭ ئاچچىقىنىڭ بۇنىڭدىنمۇ ئارتۇق بولمايدىغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ.

11 «ئوڭ قولى بىلەن سول قولىنى پەرق ئېتەلمەيدىغان يۈز يىگىرمە مىڭ ئادەم» - كىچىك بالىلارنى كۆرسەتسە كېرەك.

قوشۇمچە سۆز

يۇنۇسنىڭ ئاسۇرىيەلىكلەرگە ۋەز ئېيتىش ۋەزىپىسىدىن قېچىپ كېتىشىنى چۈشىنىش ئۈچۈن، يەنىلا ئۇلارنىڭ قانداق كىشىلەر ئىكەنلىكى ھەم ئۇلارنىڭ يۇنۇسنىڭ ئۆز يۇرتداشلىرى بولغان ئىسرائىللار بىلەن قانداق مۇناسىۋىتى بار ئىكەنلىكى توغرۇلۇق ئازراق سۆزلىگىنىمىز تۈزۈك.

بىز كىرىش سۆزدە ئاسۇرىيەلىكلەرنىڭ پادىشاھى «ئاشۇربانىپال»نىڭ زوراۋانلىق ھەرىكەتلىرىنى ئازراق تونۇشتۇردۇق. پادىشاھنىڭ رەھىمسىزلىكى كېيىنكى پادىشاھلار ئۈچۈن مۇقىم «ئىستېلا قىلىش ئۈلگىسى» بولۇپ قالغان. يۇنۇسنىڭ دەۋرىگە كەلگەندە، ئاسۇرىيە ئىمپېرىيەسىنى دۇنيادىكى ئەڭ چوڭ «كۈچ ئىگىسى» ۋە يەنە كېلىپ، «خۇداسىزلىقنىڭ دەل ئۆزى» دەپ ھېسابلىغىلى بولاتتى. ئىسرائىللار ئالىبۇرۇن ئۇلارغا ئېغىر سېلىقلارنى تاپشۇرغۇچى بولۇپ قالغانىدى. يۇنۇس يەنە ئۇنىڭدىن 600 يىل ئىلگىرى بالائىم ئىسىملىك بىر پەيغەمبەرنىڭ ئاسۇرىيەنىڭ قورقۇنچلۇق بىر ئەل بولۇشى توغرۇلۇق بىر بېشارەتنى قىلغىنىنىمۇ بىلەتتى ئاموس پەيغەمبەرمۇ ئاسۇرىيەنىڭ تاجاۋۇز قىلىدىغانلىقىنى ئالدىنئالا ئېيتقانىدى («ئاموس» 11:3-15، 1:6، 14:6-15نى كۆرۈڭ؛ ئاموس پەيغەمبەر قەستەن بىۋاستە ئاسۇرىيەنىڭ ئىسمىنى كۆرسەتمەيدۇ). يۇنۇسنىڭ دەۋرىدە، ئاسۇرىيەلىكلەر يۇنۇس ۋە ئۇنىڭ يۇرتداشلىرىنى ئېزىشكە، ئۇلارغا تاجاۋۇزلۇق قىلىشقا باشلىغان. شۇڭا يۇنۇستا ھەم يۇرتداشلىرىدا، كەلگۈسىدە ئۆزلىرىگە بەلكىم دۈشمەن بولىدىغان بۇ ئىمپېرىيەگە ۋە مىللەتكە ئۆچمەنلىك ھەم ئۇلاردىن بىرخىل قورقۇنچ شەكىللىنىشكە باشلىغان. شۇنىڭ ئۈچۈن يۇنۇسنىڭ خۇدانىڭ ئۆزىگە چۈشۈرگەن بۇ ئىمپېرىيەدىكىلەرگە ۋەز ئېيتىش توغرىسىدىكى بۇيرۇقىغا بولغان ھەيرانلىقىنى تەسەۋۋۇر قىلىش تەس!

گەرچە يۇنۇس ئۇلارغا يەتكۈزىدىغان «قىرىق كۈندىن كېيىن، نىنەۋە ۋەيران بولىدۇ!» دېگەن خەۋەردە ھېچقانداق ئۈمىد كۆرۈنمىگەن بولسىمۇ، ئۇ خۇدانىڭ خاراكتېرىنى ئوبدان بىلەتتى. دېمەك، خۇدا ئىنسانغا ئۇلارنىڭ گۇناھلىرى ياكى قىلمىش-ئەتمىشلىرى توغرۇلۇق سۆز قىلغاندا، بۇنىڭ بىلەن تەڭ ئۇلارغا قۇتۇلۇش يولىنى كۆرسەتمەي قويمايدۇ. بۇ نۇقتا 4-باب، 1-2-ئايەتتە بىزگە ئېنىق كۆرۈنىدۇ: —

«ئەمدى بۇ ئىشتىن يۇنۇس ئىنتايىن نارازى بولۇپ، غەزەپلەندى. ئاھ، پەرۋەردىگار، ئۆز يۇرتۇمدىكى چاغدا سىنىڭ شۇنداق قىلىدىغانلىقىڭنى دېمىگەنمىدىم؟ شۇڭا مەن ئەسلىدە تارشىشقا قاچماقچى بولغانمەن؛ چۈنكى مەن بىلىمەنكى، سەن مېھىر-شەپقەتلىك، رەھىمدىل، ئاسان غەزەپلەنمەيدىغان، چوڭقۇر مېھرىبانلىقتا تولغان، كىشىلەرنىڭ بېشىغا كۈلپەت چۈشۈرۈشتىن يانغۇچى خۇدادۇرسەن».

يۇنۇسنىڭ بۇ سۆزى، شۈبھىسىزكى، بۇ پۈتۈن كىتابنى چۈشىنىشكە ئاچقۇچ بولىدۇ. يۇنۇس خۇدانىڭ كەچۈرۈم قىلىدىغان، مېھىر-مۇھەببەتلىك خۇدا ئىكەنلىكىنى بىلگەن؛ بىراق ئۇ خۇدانىڭ ئاسۇرىيەلىكلەرنى كەچۈرۈم قىلىشى، ئۇلارغا مېھىر-مۇھەببەتلىك بولۇشىنى خالىمايتتى. ئەكسىچە، ئۇ بۇ ئۆز ۋەتىنىگە تەھدىت بولغان، ئۇنىڭ ئۇستىگە «يىرگىنچلىك بۇتپەرەس»، زالىم بۇ قوۋمنى خۇدانىڭ ھالاك قىلىۋېتىشىنى خالايتتى.

شۇنىڭ بىلەن يۇنۇس خۇدانىڭ ئەمرىنى ئاڭلاپ، ئۇنىڭ سۆزىگە كىرمەي ئاسۇرىيەگە ئەمەس، بەلكى «پەرۋەردىگارنىڭ يۈزىدىن قېچىش ئۈچۈن تارشىش دېگەن يىراق يۇرتقا بارماقچى ئىدى». بۇنى ئوقۇغىنىمىزدا ھەيران قالمايمىز. ئۇنىڭ قېچىش سەۋەبى ئاسۇرىيەلىكلەرنىڭ ئۇنىڭ خەۋىرىنى قوبۇل قىلماي، مازاق قىلىپ، ئۇنىڭغا زىيانكەشلىك قىلىشىدىن قورققانلىقى ئۈچۈن ئەمەس، بەلكى دەل ئۇنىڭ ئەكسىچە، ئۇلارنىڭ بۇ خەۋەرنى قوبۇل قىلىپ، توۋا قىلىپ قېلىشىدىن قورققان. ئۇلار توۋا قىلىدىغان بولسا، ئۇنداقتا خۇدا ئۇلارنى چوقۇم كەچۈرۈم قىلاتتى، ئەلۋەتتە. ئۇ بۇنداق بولۇشىنى خالىمايتتى.

بىز ئاسۇرىيەدىكىلەر توغرىسىدا يۇقىرىدا ئازراق خەۋەردار بولدۇق. شۇنىڭ ئۈچۈن بىز يۇنۇسنىڭ «قاچقانلىق»ىغا ئەمەس، بەلكى ئۇنىڭ ئىشەنچ-ئېتىقادىغا ھەيران قېلىشىمىز كېرەك. بۇتپەرەسلىكتە ھەم زوراۋانلىقتا بىرلىگەن، «ياقا يۇرتتىكىلەرنى ئۆلتۈرسەك، بىزگە سېھرىي كۈچ پەيدا بولىدۇ» دەپ قارىغان ئىككى مىليون ئاھالىسى بولغان پۈتۈن بىر شەھەرنىڭ يالغۇز بىر ئادەمنىڭ بەرگەن خەۋىرىنى ئاڭلاپلا ھەر جەھەتتىن تۇرمۇش ئىستىلىنى تولۇق ئۆزگەرتىشىنى كىم تەسەۋۋۇر قىلالايدۇ؟ يەنە كېلىپ، مۇشۇ شۇم خەۋەرنى يەتكۈزگۈچى ئادەم ئۇلار پەس كۆرىدىغان يات مىللەتتىن تۇرسا؟ بىلىشىمىزچە (گەرچە ئۇلار ئۇنىڭ چوڭ بېلىقنىڭ قارنىدا «تىرىلىش»ىدىن

بىرئاز خەۋەر تېپىپ ئۇنىڭدىن بەك قورقۇش مۇمكىنچىلىكى بولسىمۇ)، يۇنۇس ئۇلارنىڭ ئالدىدا ھېچقانداق مۆجىزە ياراتقان ئەمەس. بىراق ئۇلار ئۇنىڭ خەۋىرىنى خۇدادىن كەلگەن دەپ ئىشەندى. يۇنۇسمۇ ھەم دەل بۇ نەتىجىنى بىلەتتى، لېكىن خالىمايتتى!

شۇنىڭ ئۈچۈن بىز دۇنيادا ياشاۋاتقان كىشىلەر ئارىسىدا خۇدانىڭ كۈچ-قۇدرىتىنى يۇنۇس تونۇغاندەك ھەقىقەتەن تونۇيدىغانلار ناھايىتى ئازدۇر، دەپ قارايمىز. يۇنۇس مۇشۇنداق ئىشەنچى چوڭقۇر ئاز ساندىكى كىشىلەردىن بولمىغان بولسا، ئۇنىڭ بۇنداق ئويلىغىنىنى قانداقمۇ چۈشەندۈرەلەيمىز؟ ئادەملەرنى خۇداسىزلىقتىن قايتىشقا قايىل قىلماقچى بولغان ھەربىر كىشى بۇ ۋەزىپىنىڭ تەسلىكىنى ئوبدان بىلىدۇ!

يۇنۇسنىڭ خۇدانىڭ كۈچ-قۇدرىتىنى تونۇپ يېتىشى دېڭىزدا چىققان ئاشۇ بوراندا بىزگە ئايان بولىدۇ. بۇ بوراننىڭ ئارقىسىدا كىم بارلىقىدىن، ئۆزىنىڭ بورانغا سەۋەبچى ئىكەنلىكىدىن ھەم كېمىچىلەر ئۇنى كېمىدىن تاشلىۋەتسە، بوراننىڭ توختايدىغانلىقىدىن ئۇنىڭ ھېچقانداق گۇمانى يوق ئىدى. كېمىدىكىلەر بولسا يەھۇدىيلار ئەمەس، ھەقىقىي خۇداغا ئىشەنگەنلەرمۇ ئەمەس ئىدى (بىراق كېيىن ئىشەنگۈچىلەر بولدى)؛ بىراق ئۇلار ئاۋۋال يۇنۇسنىڭ ئۆزىنى دېڭىزغا تاشلىۋېتىش توغرىسىدىكى تەلىپىنى رەت قىلدى، ئاندىن ئۇنى قۇتقۇزايلى دەپ ئۆز جانلىرىنى تەۋەككۈل قىلدى. بەلكىم خۇدا يۇنۇس ئۆزى «خۇداسىز كاپىرلار» دەپ قارىغان مۇشۇ ئادەملەر ئارقىلىق، ئۇنى كەمتەرلىككە كەلتۈرمەكچى بولۇپ ئۇنىڭغا ھەقىقىي ئەخلاقنىڭ قانداق ئىكەنلىكىنى ئۆگىتىۋاتقاندى. يۇنۇس ئۇلارنىڭ مىللىتىدىن بولمىسىمۇ، ئۇلارنىڭ ئېتىقادىدا بولمىسىمۇ، بىراق ئۇلار ئۇنى «بىزدەك بىر ئىنسان» دەپ قاراپ، ئۇنىڭغا مېھىر-مۇھەببەتلىك مۇئامىلە قىلدى. ئۇلار يۇنۇسنىڭ ئورنىدا بولغان بولسا، ئۇ ئۇلارغا شۇنداق مۇئامىلە قىلغان بولاتتىمۇ؟ ئېتىقادسىز ئادەملەرنىڭ قىلغانلىرى ئېتىقادلىق كىشىلەرنىڭكىدىن ياخشى بولسا ئېتىقادچىلارغا شۇنچە زور ساۋاق بولىدۇ! ئەگەر ئېتىقادچىلارنىڭ ئىپادىسى شۇنداق بولسا، ئۇنداقتا ئۇلارنىڭ «ئېتىقاد»ىنىڭ نېمە قىممىتى بولسۇن؟

مۇشۇ ئىشلاردا ئىنسان باللىرىغا نىسبەتەن خۇدانىڭ كۈچ-قۇدرىتىنى تونۇپ يېتىش ئىنتايىن مۇھىم بىر ساۋات بولسىمۇ، خۇدانىڭ يۇنۇسقا (شۇنداقلا بىزلەرگە) بۇنىڭدىنمۇ ئۇلۇغ مەقسىتى بار ئىدى – يەنى ئۆزىنىڭ خاراكتېرىنى ۋە مۇددىئالىرىنى تونۇپ يەتكۈزۈشتىن ئىبارەت ئىدى؛ ئاندىن ئاخىردا ئۇ يۇنۇسنىڭ (شۇنداقلا بىزلەرنىڭ) شۇ مەقسەت-مۇددىئالىرىدا، ئارزۇلىرىدا ھەم مۇھەببىتىدە ئۆزى بىلەن بىر بولۇشنى خالايتتى. ئادەملەر ئاشۇنداق تەرەپلەردە خۇدا بىلەن بىللە بولسىلا، ئاندىن ھەقىقەت بىلەن پەيغەمبەر ئاتىلاتتى. بۇنداق ئادەملەر سۆزىدىلا ئەمەس، پۈتۈن ۋۇجۇدىدا، پائالىيەتلىرىدە، ھاياتلىرىدا خۇداغا ۋاكالىتەن سۆزلەيدۇ.

يۇنۇسنىڭ بېلىقنىڭ قارنىدا قىلغان دۇئاسى ئىككىنچى بابتا خاتىرىلەنگەن. مۇنداق ئىشنى باشتىن ئۆتكۈزۈشنىڭ قانداق بولىدىغانلىقىنى تەسەۋۋۇر قىلالمايمىز. بىراق يۇنۇسنىڭ دۇئاسىدا خۇدانىڭ ئۇنى ھەتتا شۇنچە قورقۇنچلۇق بىر يەردىنمۇ قۇتقۇزىدىغانلىقىغا بولغان ئىشەنچ-ئېتىقادى ھەم ئۈمىدى ئاجايىب ئېنىق كۆرۈلىدۇ. ئۇنىڭ ئىشەنچكە تولغان دۇئاسىدىن بۇ قۇتقۇزۇلۇش ئالىبۇرۇن يۈز بەرگەندەك بىلىنىدۇ. بىراق ئۇنىڭ دۇئاسىدىن يەنە بىر ئىشنى بايقىغىلى بولىدۇكى، ئۇنىڭ دۇئا سۆزلىرى بۇنداق قورقۇنچلۇق تەجرىبىنىڭ ۋەھىملىرىدىن ئېشىپ تېخىمۇ قورقۇنچلۇق ئىشلارنى تەسۋىرلەشكە ئۆتىدۇ؛ بۇ دۇئاسىنىڭ ئۆزىنى بىرخىل بېشارەت دەپ ئىشىنىمىز. بىز تۆۋەندە بۇ بېشارەت توغرۇلۇق توختىلىمىز.

يۇنۇس نىنەۋەگە بەرگەن بېشارەت ئىنتايىن ئاددىي: –«قىرىق كۈندىن كېيىن، نىنەۋە شەھىرى ۋەيران قىلىنىدۇ!» (3-باب). بۇ خەۋەردە كەچۈرۈم قىلىنىشتىن ھېچقانداق ئۈمىد كۆرۈنمەيدۇ. بىراق نىنەۋەلىكلەر خۇدانىڭ ئۇلارغا توۋا قىلىش پۇرسىتىنى بەرگەنلىكىنى چۈشەنگەنىدى؛ توۋا قىلىشى بىلەن ئۇلار دەرۋەقە خۇدانىڭ كەچۈرۈمىگە ئېرىشكەن. بۇنىڭدىن خۇدانىڭ رەھىم-شەپقەتلىرى كۆپ ئىكەنلىكىنى كۆرىمىز. ئىنجىلدا دېيىلگەندەك: «رەب ئۆز ۋەدىسىنى ئورۇنداشنى (بەزىلەرنىڭ «كېچىكتۈردى» دەپ ئويلىغىنىدەك) كېچىكتۈرگىنى يوق، بەلكى ھېچكىمنىڭ ھالاك بولۇشىنى خالىماي، ھەممە ئىنساننىڭ توۋا قىلىشىغا كىرىشىنى ئارزۇلاپ، سىلەرگە كەڭچىلىك قىلىپ ۋاقتىنى سوزماقتا» («2پېت.» 9:3).

بىز يەنە، بەزى بېشارەتلەرنىڭ «شەرتلىك» ئىكەنلىكىنى كۆرىمىز – ئادەملەر توۋا قىلسا، بېشارەت قىلىنغان «تەربىيىلىك جازا» چۈشمەيدۇ. ئوخشاشلا، خۇدانىڭ مۆمىن بەندىلىرى ئىتائەتسىزلىك قىلسا، بېشارەت قىلىنغان بىرەر بەرىكەتكە ئېرىشەلمەسلىكىمۇ مۇمكىن («يەر.» 1:18-10). نىنەۋە قىرىق كۈندىن كېيىن ۋەيران بولمىدى. بىراق تارىخ شۇنى بىزگە ئىسپاتلىدىكى، ئۇلار خۇدانىڭ ئاگاھىنى ئۇنتۇغان. بەلكىم بىر دەۋردىن كېيىن (يەنى شۇ چاغدىكى «ئاداد-نىرارى» ئىسىملىك پادىشاھنىڭ ئۆلۈمى بىلەن) ئۇلار يەنىلا ئەسلىدىكى زوراۋانلىق يولىغا قايتتى. يۇنۇس ئۇلارغا يەتكۈزگەن ئاگاھ-گۇۋاھى ناھۇم پەيغەمبەر (مىلادىيەدىن ئىلگىرىكى 660-630-يىللار) تەرىپىدىن تەكرارلانغان. بىراق بۇ قېتىم ئاسۇرىيە قۇلاق سالمىدى. نىنەۋە شەھىرى پۈتۈن ئىمپېرىيەسى بىلەن مىلادىيەدىن ئىلگىرىكى 612-يىلى بابىل ئىمپېرىيەسى تەرىپىدىن پۈتۈنلەي ۋەيران قىلىنغان.

ئەمدى يۇنۇس توغرىسىدىكى تېمىغا قايتايلى. ئۇ خۇدانىڭ خەۋىرىنى يەتكۈزدى، بىراق ئۇنىڭ ئارزۇسى خۇدانىڭ قەلبى ھەم مۇددىئاسى بىلەن بىر بولغان ئەمەس. ئۇ خۇدانىڭ بۇ «بىر تالاي كاپىرلار»نى كەچۈرۈم قىلىشىنى خالىمايتتى؛ ئۇ خۇداغا ئاچچىقلاپ، ئۇنىڭ ھۆكۈمىگە نارازىلىق بىلدۈرۈپ، ھەتتا ئۆلسەم دەپ دۇئا قىلغان. خۇدانىڭ دۇئالارنى، ھەتتا پەيغەمبەرنىڭ دۇئاسىنى ئىجابەت قىلىشىنىڭ دائىملىق بولماسلىقى ياخشى ئىشتۇر. خۇدانىڭ نىنەۋەلىكلەرگىلا ئەمەس، بەلكى يۇنۇسقىمۇ ئۆزىنىڭ مۇھەببەتلىك مۇددىئاسى بار ئىدى. يۇنۇس ھەتتا خۇدانىڭ يوللىرىنى ئەيىبلەيدىغان دەرىجىدە جاھىل بولغىنى بىلەن، خۇدا ئۇنىڭدىن ۋاز كەچمىگەن. خۇدا ئۇنىڭغا ئۆزىنىڭ قەلبى ھەم خاراكتېرىنى بىلدۈرىدىغان كارامەت بىر يولنى تاللىغان. يۇنۇس ئۈمىد قىلغىنىنى، يەنى شەھەرنىڭ ۋەيران بولۇشىنى كۈتۈپ ئولتۇرغىنىدا، ئۇ ئۆزى ئۈچۈن بىر چەللە ياسىدى. چەللە ئانچە كۆڭۈلدىكىدەك بولمىغان بولسا كېرەك، چۈنكى ئۆزىگە سايە بېرىدىغان كىچىك بىر دەرەخ بىر كېچىدىلا ئۆسۈپ چىققاندا، ئۇ بۆلەكچىلا خۇرسەن بولدى. يۇنۇس ئەسلىدە دېھقان بولۇشى مۇمكىن، چۈنكى ئۇنىڭ ئادەتتىن تاشقىرى خۇشاللىقى خاتىرىلەنگەن. بۇ خۇشاللىقى كىچىك دەرەخنىڭ ئۆزىگە سايە بېرىدىغانلىقىدىنلا بولغان ئەمەس، بەلكى ئۇ ئۇنىڭ بەك چىرايلىق بىر ئۆسۈملۈك ئىكەنلىكىدىن ھەم شۇنچە تېز ئۆسىدىغانلىقىدىن كۆپ

ھۇزۇر ئالغانلىقىدىن بولغان. ھالبۇكى، خۇدا ئالىبۇرۇن يۇنۇسقا تەربىيە ھەم ساۋاق بولىدىغان نەرسىلەرنى، يەنى ئەشەددىي بىر بوراننى، ئۇنى يۇتۇۋالىدىغان چوڭ بىر بېلىقنى، تېز ئۆسىدىغان كىچىك بىر دەرەخنى تەييارلاپ ئەۋەتكەن بولسىمۇ، ئۇنىڭغا ئەبەدىلئەبەد پايدىسى بولسۇن ئۈچۈن يەنە ئىككى نەرسىنى ئۇنىڭ ئۈچۈن ئالاھىدە تەييارلىغان. بىرىنچىسى – قۇرت، ئىككىنچىسى – شەرقتىن چىققان قىزىق بىر شامال. قۇرت بولسا تالنى يەپ قۇرۇتىدۇ، شامال بولسا ئۇنىڭ ئۈستىگە چۈشىدىغان قۇياشنىڭ تەپتىنى كۈچەيتىپ، ئۇنىڭ ئۆسۈملۈكتىن مەھرۇم بولۇش ھەسرىتىنى تېخىمۇ ھېس قىلىدۇرىدۇ. ئۇنىڭغا شۇنچە كۆپ ھۇزۇر يەتكۈزگەن، ئۇنىڭغا سايە بولغان شۇنچە گۈزەل بىر ئۆسۈملۈكنىڭ ئەرزىمەس بىر قۇرتنىڭ زەربىسى بىلەن تۇيۇقسىز قۇرۇپ كېتىشى ئۇنىڭ غەزىپىنى قوزغايدۇ.

بىراق خۇدا يەنە يۇنۇس ئاچچىقىدا تۇرغىنىدا ئۇنىڭغا: –بۇنداق ئاچچىقلانغىنىڭ توغرىمۇ؟ ـ دەپ مۇلايىملىق بىلەن سورايدۇ.

يۇنۇس «مېنىڭ ئاچچىقلىغىنىم توغرا» دەپ جاۋاب بېرىدۇ – دەرەخ نېمىشقا شۇنچە تۇيۇقسىز ۋەيران قىلىنىۋېتىلىدۇ؟ دەرەختە نېمە گۇناھ بولسۇن؟ ئۇنىڭ ئۈستىگە يۇنۇس يالغۇزلۇق ھەم ئۈمىدسىزلىك ئىچىدە ئۇنىڭدىن زوق ئالغان تۇرسا؟ بىر گۇناھسىز گۈزەل ئۆسۈملۈك نېمىشقا بىكاردىن-بىكار تۈگەشتۈرۈۋېتىلىدۇ؟ يۇنۇس ئۆزى ئەجىر سىڭدۈرمىگەن ئەمما ھۇزۇر ئالغان شۇ دەرەخنىڭ تۈگىشىشىگە ئاچچىقلانغان يەردە، خۇدا ئۇنىڭدىن: مەن ئۆزۈم ياراتقان (ھەم شۇنداقلا ئۇلاردىن بىرخىل ھۇزۇر ئالالايدىغان) نىنەۋەدىكى نۇرغۇن بىگۇناھ بالىلارغا رەھىم قىلسام بولمامدۇ؟ دەپ سورايدۇ. دەل مۇشۇ مۇھىم سوئال يۇنۇسقا قويۇلىدۇ.

خۇدا يۇنۇسقا: نىنەۋەدەبىر يۈز يىگىرمە مىڭ «ئوڭ قولى بىلەن سول قولىنى پەرق ئېتەلمەيدىغان» (يەنى 120000 كىچىك بىگۇناھ بالا) بار، دەيدۇ. نىنەۋە ۋەيران بولغان بولسا، خۇدا بۇ بالىلارغا قانداق ھېسسىياتتا بولار؟ ئۇلار ھەرگىزمۇ «بىر كېچىدىلا ئۆسكەن» ئەمەس – ئۇ ئۇلارنى ياراتقان ھەم تۇغۇلۇشىدىن تارتىپ ئۇلارنىڭ ھالىدىن كۆيۈمچانلىق بىلەن خەۋەر ئېلىپ كەلگەن. ئۇنىڭ ئۈستىگە يەنە ناھايىتى نۇرغۇن «چوڭ-كىچىك مال-ۋارانلار» بار ئىدى – يۇنۇس ئۆزى دېھقان تۇرۇقلۇق ئۇلارنىڭ ئەھمىيەتسىز ۋەيران بولۇشىغا ھېچقانداق

ھېسداشلىق ۋە ھەسرەتتە بولماسمۇ؟ ئەمەلىيەتتە خۇدانىڭ گەپىنىڭ تېمىسىنى باللاردىن مالغا يۆتكىگەنلىكى، ئۆز سۆزىنى بىر كىنايىلىك (ساتىرىك، يۇمۇرلۇق) سوئالغا ئايلاندۇرغانلىقىدۇر. يۇنۇس كالا-قويلارغا كۆڭۈل بۆلگەن يەردە، ئادەملەرگە كۆڭۈل بۆلمەسمۇ؟ — شۇنداق ئىكەن، خۇدا ئۆزى ياراتقان ئادەملەرگە، يەنى ئۆزى كۆيۈنىدىغان ئادەملەرگە غەمخورلۇق قىلماسمۇ؟ يۇنۇس بۇ ئۆسۈملۈكتە بىرخىل گۈزەللىكنى كۆرگەن. ئەمدى ئادەم توۋا قىلسا، كەچۈرۈم قىلىنىپ تۇرمۇشىدا بىرخىل گۈزەللىك پەيدا بولمامدۇ؟ يۇنۇس بولسا يەنىلا ئۇلارنىڭ تېزلا ھالاك قىلىنىشىنى خالامدۇ، ياكى خۇدا قارىغانداك ئۇلارغا قارامدۇ؟ يۇنۇس قەلبىدە ھەم مۇددىئاسىدا خۇدا بىلەن بىر بولغان بولسا، ئۇ ئۇلارنى «كەلگۈسىدىكى دۈشمەنلەر» ۋە «ئىپلاس كاپىرلار» دەپ قارىماييتتى-دە، ئۇلاردىن سۆيۈنەتتى، ئۇلارنى قىممەتلىك ھېسابلاپ، ئۇلارنىمۇ خۇددى ئۆزىگە ئوخشاش خۇدانىڭ مېھىر-مۇھەببىتىنىڭ ئوبيېكتى دەپ ئويلىغان بولاتتى.

يۇنۇس مانا مۇشۇ ئىشلار ھەققىدە خۇداغا بىرەر ئېنىق جاۋابنى بەرگەنمۇ؟ كىتابتا بۇ توغرىسىدا ھېچقانداق جاۋاب خاتىرىلەنگەن ئەمەس. بەلكىم ئۇ خۇداغا بىردىنبىر توغرا جاۋابنىڭ «شۇنداق» بولىدىغانلىقىنى بىلگەچكە، خۇداغا ھېچقانداق جاۋاب بەرمىگەندۇ؟ يۇنۇس ئۆزىنىڭ نەپرەتلىك پوزىتسىيىسىدىن توۋا قىلغانمۇ؟ ئۇ خۇدانىڭ ئۆز دۈشمىنى بولۇش مۇمكىنچىلىكى بولغان ئادەملەرنى كەچۈرۈم قىلغانلىقىنى قوبۇل قىلغانمۇ؟ قوبۇل قىلغان، دەپ ئىشىنىمىز. بۇنى بىز نېمىدىن بىلەلەيمىز؟ ئىسپات دەل «يۇنۇس پەيغەمبەر» دېگەن كىتابنىڭ مەۋجۇت بولۇشىنىڭ ئۆزىدۇر. يۇنۇس خۇدانىڭ ھۆكۈمىنى قوبۇل قىلمىغان بولسا، ئۇنداقتا بىز ھەرگىز بۇ ۋەقەلەردىن خەۋەردار بولالمايتتۇق. چۈنكى بۇ سۆھبەتنىڭ مەزمۇنىدىن خەۋەردار بولغان پەقەت يۇنۇس ھەم خۇدانىڭ ئۆزى. يۇنۇس خۇدانىڭ بۇيرۇقى بىلەن بىز ئوقۇغان بۇ ھەممە ۋەقەلەرنى بىزگىمۇ ساۋاق ھەم تەربىيە بولسۇن دەپ كىتابتا خاتىرىلىگەن، دەپ ئىشىنىمىز. كىتابتا بىزنىڭ يۇنۇسنىڭ بارلىق خاتالىقلىرىنى ھەم ناتوغرا ئويلىغانلىرىنى كۆرۈشىمىزگە يول قويۇلدۇ. پەقەت خۇدا تەرىپىدىن كەمتەرلىككە كەلتۈرۈلگەن، تەربىيە قىلىنغان يۇنۇستەك بىر ئادەملا ئۆزىنىڭ خاتالىقلىرىنى ھەم گۇناھلىرىنى باشقىلار كۆرۈپ ساۋاق ئالسۇن دەپ شۇنداق روشەن خاتىرىلىشكە رازى بولىدۇ،

ئەلۋەتتە. خۇدا ئۆز مۇقەددەس كىتابىدا ئوقۇرمەن بولغان بىزلەرگە باشقىلارنىڭ خاتالىق ۋە گۇناھلىرىنى كۆرۈشكە مۇيەسسەر بولۇش ئىمتىيازىنى بېرىدۇ. بۇنداق بولۇشنىڭ سەۋەبى ھەرگىز «مەن بولسام، شۇنداق قىلمايتتىم» دەپ تەكەببۇرلىشىپ كېتىشىمىز ئۈچۈن ئەمەس، بەلكى بۇ ئىشلاردىن ساۋاق، تەربىيە ئېلىشىمىز ئۈچۈندۇر.

بىزنىڭچە خۇدانىڭ: «نىنەۋەدىكىلەرگە ئىچىمنى ئاغرىتىپ، رەھىم قىلىشىمغا توغرا كەلمەمدۇ؟» دېگەن سوئالىغا يۇنۇسنىڭ قانداق جاۋاب بەرگەنلىكى خاتىرىلەنمىگەنلىكىنىڭ، كىتابنىڭ تۇيۇقسىز «توختاپ قېلىش»ىنىڭ بىر سەۋەبى بار. چۈنكى خۇدانىڭ بۇ سوئالى پەقەت يۇنۇسقىلا ئەمەس، بەلكى بىزگىمۇ بېرىلگەندۇر. «نىنەۋەدىكىلەرگە ئىچىمنى ئاغرىتىپ رەھىم قىلىشىمغا توغرا كەلمەمدۇ دەيسەن؟ ئەمدى ئەتراپىدىكىلىرىڭچۇ؟ ئۇلارنى جازالىغايسەن دەپ، ياكى ئۇلارنى توۋا قىلىشقا يېتەكلەپ كەچۈرۈم قىلغايسەن دەپ دۇئا قىلغىنىڭ تۇزۇكمۇ؟ سەندە مېنىڭ ئادەملەرگە رەھىم قىلىدىغان قەلبىمدەك قەلب بارمۇ؟» دېمەكچى پەرۋەردىگارىمىز بولغان خۇدا.

بۇ سوئال بىزنى بىۋاستە مەسىھ ئەيسانىڭ ئىنجىلدا خاتىرىلەنگەن تەلىمىگە يېتەكلەپ بارىدۇ. ئۇ نەچچە قېتىم: «سىلەر باشقىلارنىڭ گۇناھلىرىنى كەچۈرۈم قىلساڭلار، ئەرشتىكى ئاتاڭلار سىلەرنىڭ گۇناھلىرىڭلارنىمۇ كەچۈرۈم قىلىدۇ؛ بىراق باشقىلارنىڭ گۇناھلىرىنى كەچۈرۈم قىلمىساڭلار، ئاتاڭلارمۇ سىلەرنىڭ گۇناھلىرىڭلارنىمۇ كەچۈرۈم قىلمايدۇ» دەپ تەلىم بەرگەن (مەسىلەن، ئىنجىل «ماتتا» 6-باب). مەن ئەگەر ئۆزۈمنى ياراتقان، ئاپامنىڭ بالىياتقۇسىدا ئاپىرىدە قىلىنغىنىمدىن تارتىپلا ماڭا كۆيۈنۈپ كەلگەن خۇدانىڭ ئۆزىنىڭ ئالدىدا گۇناھ قىلغان بولسام، ئەمدى باشقىلارنىڭ ماڭا تەسىر يەتكۈزگەن گۇناھلىرىنى ھېسابلاپ،ئۇنى كۆڭلۈمدە ساقلاشقا نېمە ئاساسىم بار؟

يۇنۇس پەيغەمبەرنىڭ كىتابىدا بىز مۇنازىرىلەشمىگەن نۇرغۇن باشقا مەسىلىلەرمۇ مەۋجۇت. بىز پەقەت يەنە بىر ئىش توغرۇلۇق، يەنى مەسىھ ئەيسانىڭ يۇنۇس پەيغەمبەر ئۈستىدە قىلغان گېپى توغرۇلۇق توختىلايلى. ئەيسا يەھۇدىيلارغا تەلىم

بەرگەندە بىرنەچچە قېتىم يۇنۇس پەيغەمبەرنى تىلغا ئالغان، بىرىنچىسى بولسا: —

«رەزىل ھەم زىناخور بۇ دەۋر بىر «ئالامەت»نىڭ كۆرسىتىلىشىنى ئىستەپ يۈرىدۇ. بىراق بۇ دەۋردىكىلەرگە «يۇنۇس پەيغەمبەردە كۆرۈلگەن مۆجىزىلىك ئالامەت»تىن باشقا ھېچقانداق كارامەت كۆرسىتىلمەيدۇ. چۈنكى يۇنۇس پەيغەمبەر يوغان بېلىقنىڭ قورسىقىدا ئۈچ كېچە-كۈندۈز ياتقاندەك، ئىنسانئوغلىمۇ ئوخشاشلا ئۈچ كېچە-كۈندۈز يەرنىڭ باغرىدا ياتىدۇ.

سوراق كۈنى نىنەۋە شەھىرىدىكىلەر بۇ دەۋردىكىلەر بىلەن تەڭ قوپۇپ، بۇ دەۋردىكىلەرنىڭ گۇناھلىرىنى بېكىتىدۇ. چۈنكى نىنەۋەلىكلەر يۇنۇس پەيغەمبەر جاكارلىغان خەۋەرنى ئاڭلاپ، يامانلىقىدىن توۋا قىلغان؛ ۋە مانا، مۇشۇ يەردە يۇنۇس پەيغەمبەردىنمۇ ئۇلۇغ بىرسى تۇرىدۇ!» (ئىنجىل «مات.» 12:39-41، «لۇقا» 11:32).

(يەھۇدىيلارنىڭ شۇنداق «مۆجىزىلىك ئالامەت»نى ئىزدىشى ئۇلارنىڭ مەسىھ ئەيساغا: — ئۆزۈڭنىڭ خۇدا ئەۋەتكەن مەسىھ-قۇتقۇزغۇچى ئىكەنلىكىڭنى ئىسپاتلايدىغان بىر مۆجىزە يارات! — دەيدىغان تەلىپىدۇر. بىراق ئەمەلىيەتتە مەسىھ ئەيسا ئاللىبۇرۇن ئۆزىنىڭ كىم ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلايدىغان نۇرغۇن مۆجىزىلەرنى ياراتقانىدى).

يۇنۇسنىڭ بېلىق تەرىپىدىن يۇتۇۋېلىنىپ ئاندىن قۇسۇپ ياندۇرۇلۇشىنى ئۇنىڭ بىرخىل «ئۆلۈمى ھەم تىرىلىشى» دېگىلى بولىدۇ. مەسىھ ئەيسانىڭ «يۇنۇس پەيغەمبەرنى تەستىقلىغان «مۆجىزىلىك ئالامەت»»نى قانداق ئەمەلگە ئاشۇرغانلىقىنى تۆۋەندىكى پاكىتلاردىن ئويلاپ بېقىڭ.

(1) يۇنۇس ئاۋۋال ئۆز خەلقىگە خۇدانىڭ سۆز-كالامىنى جاكارلىغان («2پاد.» 14:25) لېكىن ئۇلار توۋا قىلمىدى. ئۇنىڭ پەيغەمبەرلىك خىزمىتى گالىلىيەدە باشلانغان.

كېيىن ئۇ «يات ئەللەر»گە خۇدانىڭ سۆزىنى يەتكۈزگەن.

مەسىھمۇ ئاۋۋال ئۆز خەلقىگە خۇدانىڭ سۆز-كالامىنى جاكارلىغان («يۇھ.» 1:11) لېكىن ئۇلار توۋا قىلمىدى؛ مەسىھنىڭ پەيغەمبەرلىك خىزمىتىمۇ گالىلىيەدىن باشلانغان («مات.» 4:12-16، «لۇقا» 4:14).

كېيىن ئۇ «يات ئەللەر»گە خۇش خەۋەرنى جاكارلىغان («ئەف.» 17:2).

(2) يۇنۇس ئۆز ئىختىيارى بىلەن ئادەملەرنىڭ ئارىسىدىن (ئۆزىنىڭ گۇناھى تۈپەيلىدىن) ئۆلۈشكە تاشلىۋېتىلگەن؛ ئۇنىڭ بوران ھەم بېلىق تەرەپلىرىدىن بولغان «ئۆلۈمى» ئاشۇ بوراننى تىنچلاندۇرۇپ، باشقىلارنى قۇتقۇزۇپ ھاياتلىققا ئېرىشتۈرگەن.

مەسىھ ئەيسامۇ ئادەملەرنىڭ ئارىسىدىن چەتكە قېقىلىپ، ياغاچقا مىخلىنىپ ئۆلۈشكە تاشلىۋېتىلگەن؛ بىراق ئۇنىڭ ئۆلۈمى خۇدانىڭ بىزگە قارىتىلغان غەزىپىنى تىنچلاندۇرۇپ، باشقىلارنى قۇتقۇزۇپ مەڭگۈ ھاياتلىققا ئېرىشتۈردۇ. ئوخشىماسلىق شۇكى، ئۇنىڭ ئۆلۈمى «ئۆزىنىڭ گۇناھى تۈپەيلىدىن» ئەمەس، بەلكى ئۇ باشقىلارنىڭ گۇناھلىرىنى ئۆز ئۈستىگە ئالغان.

(3) يۇنۇس بېلىقنىڭ قارنىدا ئۈچ كېچە-كۈندۈز ياتقان.

مەسىھ ئەيسا گۆردە ئۈچ كېچە-كۈندۈز ياتقان. (يەھۇدىيلارنىڭ ھېسابىچە، بەزىدە بىر قانچە سائەتمۇ تولۇق بىر كۈن ھېسابلىنىدۇ)

(4) يۇنۇس بېلىقنىڭ قورسىقىدىن «تىرىلگەن»دىن كېيىن، ئۆز قوۋمى بولغان يەھۇدىيلارغا ئەمەس، بەلكى يەھۇدىي بولمىغان نىنەۋەلىكلەرگە خۇدانىڭ سۆزلىرىنى جاكارلاشقا بارغان.

مەسىھ ئەيسا تىرىلگەندىن تارتىپ بۈگۈنگە قەدەر ئۆز روسۇللىرى ھەم مۇخلىسلىرى ئارقىلىق يەھۇدىي ئەمەسلەرگە، جۈملىدىن بىزلەرگە ئىنجىلدىكى خۇش خەۋەرنى تارقىتىپ كەلمەكتە. ئۇنىڭ «ئۆز قوۋمى» بولغان يەھۇدىيلار خۇش خەۋەرنى (بۈگۈنگە قەدەر) ئاساسەن تېخى قوبۇل قىلمىغان («ئەف.» 17:2).

(5) يۇنۇسنىڭ بېلىق قارنىدا قىلغان دۇئاسى توغرۇلۇق ئويلايلى. (2-بابتا): –

– «مەن دەرد-ئەلەمدىن پەرۋەردىگارغا پەرياد كۆتۈردۇم،
ئۇ ماڭا ئىجابەت قىلدى.
مەن تەھتىسارانىڭ تەكتىدىن پەرياد قىلدىم، سەن ئاۋازىمغا قۇلاق سالدىڭ».

ئەمەلىيەتتە يۇنۇس (ئۇ ھەقىقەتەن ئۆلۈپ كەتمىگەن بولسا) تەھتىساراغا بولمايتتى. بىراق ئىنجىلغا ئاساسەن مەسىھ ئەيسانىڭ روھى ئاشۇ يەرگە بېرىپ ئۆزى

كرېستكه مىخلانغاندا گۇناھنىڭ ھەم ئۆلۈمنىڭ ئۈستىدىن ئالغان غەلىبىسىنى شۇ يەردە جاكارلىغانلىقىنى بىلىمىز («1پېت.» 18:3ـ19، 6:4). شۇ چاغدا تەھتىسارادا ياتقان ئېتىقادچىلارنىڭ روھلىرىنىڭ ھەممىسى ئۆزلىرىنىڭ كەچۈرۈم قىلىنىشىنىڭ ئاساسىنىڭ دەل مەسىھنىڭ ئۆلۈمىنىڭ ئۆزى ئىكەنلىكىنى تونجى قېتىم بىلىپ، مەسىھ بىلەن بىللە بولۇشقا ئۇنىڭغا باغلىنىدۇ.

(4-3:2) «چۈنكى سەن مېنى دېڭىز تەكتىگە، دېڭىز قارنىغا تاشلىۋەتتىڭ،
كەلكۈن ئېقىنلىرى مېنى ئارىسىغا ئېلىۋالدى،
سېنىڭ بارلىق دولقۇنلىرىڭ ھەم ئۆركەشلىرىڭ ئۈستۈمدىن ئۆتۈپ كەتتى؛
شۇڭا مەن: «مەن نەزىرىڭدىن تاشلىۋېتىلگەنمەن ـ دېدىم.
بىراق مەن يەنىلا مۇقەددەس ئىبادەتخاناڭغا قاراپ ئۈمىد بىلەن تەلمۈرىمەن».

شۈبھىسىزكى، گەرچە يۇنۇسقا شۇنداق (تاشلىۋېتىلگەندەك) تۇيۇلغىنى ھەم ئۇ شۇنداق دېگىنى بىلەن، ئۇ ئەمەلىيەتتە خۇدانىڭ نەزىرىدىن تاشلىۋېتىلگەن ئەمەس. بىراق بىز مەسىھ ئەيسانىڭ ھەربىر ئادەمنىڭ گۇناھلىرىنىڭ جازاسىنى ئۆز ئۈستىگە ئېلىش ئۈچۈن ھەقىقەتەن ئەرشتىكى ئاتىسىدىن ئايرىلىش ئازابىنى تولۇق تارتقانلىقىنى بىلىمىز. چەكلىك بولغان ۋاقىتلىق ئايرىلىش ئىچىدە ئۇ ھەربىر ئادەمنىڭ مەڭگۈلۈك دوزىخىنى ئۆز ئۈستىگە ئارتقان بولغاچقا، ئۇنىڭغا ئېتىقاد قىلغانلار خۇدانىڭ كەچۈرۈمىگە ئېرىشەلەيدۇ.

(6-5:2) «سۇلار مېنى يۇتۇپ كەتكۈدەك دەرىجىدە ئورىۋالدى،
دېڭىز تەكتى مېنى قاپسىۋالدى؛
دېڭىز چۆپلىرى بېشىمغا چىرمىشىۋالدى.
مەن تاغلارنىڭ تەگلىرىگىچە چۈشۈپ كەتتىم؛
يەر-زېمىن تېگىدىكى تاقاقلار مېنى ئەبەدىلئەبەدگىچە قاماپ قويدى؛

هالبۇكى، سەن جېنىمنى هاك ئىچىدىن چىقاردىڭ، ئى پەرۋەردىگار خۇدايىم».

يۇنۇس «تاغلارنىڭ تەگلىرىگىچە» چۆشۈپ كەتكەن ئەمەس. بىراق مەسىھ ئەيسانىڭ ئۆزى ئەرشتىكى ئاتىسىدىن ئايرىلغىنىدا، ئۇ بارلىق مەۋجۇداتنىڭ دەل تېگى-ئۇلىغىچە بېرىپ گۇناھنى بىر تەرەپ قىلىۋېتىپ، خۇدا ھەم ئۆزىنىڭ مۆمىن بەندىلىرى ئۈچۈن يېڭى يەر-زېمىننىڭ ئۇلىنى بەرپا قىلغان.

يۇنۇس بولسا ئۆزىنىڭ «جازاسى» (ئەمەلىيەتتە تەربىيىسى)نىڭ ئازابىنى «ئەبەدىلئەبەدگىچە» تارتمىغان. بىراق يۇقىرىدا دېگىنىمىزدەك، مەسىھ ئەيسانىڭ چەكلىك بىر ۋاقىت ئىچىدە (بەلكىم كرېستتە بولغان كېيىنكى ئۈچ سائەت ئىچىدە) ھەربىر ئادەمنىڭ دوزىخنىڭ مەڭگۈ ئازابلىرىنى، (يەنى گۇناھنىڭ ھەقىقىي تېگىشلىك جازاسىنى) ئۆز ئۈستىگە ئالغان. شۇڭا ئۇ كرېستكە مىخلانغان ئاخىرقى ئۈچ سائەتتىن كېيىن: «خۇدايىم، خۇدايىم، نېمىشقا مېنى ۋاز كەچتىڭ؟!» — دەپ تووۋلىغان. چۈنكى ئۆزى گۇناھسىز بولۇپ بىزنىڭكى گۇناھىمىز ئۈچۈن، سىز بىلەن مەن كەچۈرۈم قىلىنىپ مەڭگۈ ھاياتقا ئېرىشىشىمىز ئۈچۈن، خۇدا ھەقىقەتەن ئۇنىڭدىن ۋاز كەچكەن؛ ئۇ «گۇناھلار ئۈچۈن قۇربانلىق» بولغان.

«هالبۇكى سەن جېنىمنى هاك ئىچىدىن چىقاردىڭ، ئى پەرۋەردىگار خۇدايىم».

خۇدانىڭ مەسىھ ئەيسانى ئۆلۈمدىن تىرىلدۈرۈشى ھەم شۇنىڭ بىلەن تەڭ يۇنۇسنىڭ بۇ بېشارەتلىك دۇئاسىنىڭ ئەمەلگە ئاشۇرۇلغانلىقى ئۇنىڭ كرېستتىكى ئۆلۈمىنىڭ گۇناھقا، شۇنداقلا گۇناھقا چېتىشلىقى بار مەسىلىلەرگە ھەقىقەتەن بىردىنبىر تاقابىل تۇرغۇچى بولغانلىقىغا ئىسپاتتۇر. قەدىرلىك ئوقۇرمەن، مەسىھ ئەيسانىڭ خۇش خەۋىرىنى ئاڭلاپ «يۇنۇس پەيغەمبەرنىڭ مۆجىزىلىك ئالامىتى»نى، يەنى مەسىھنىڭ ئۆزىڭىز ئۈچۈن بولغان ئۆلۈمىنى ھەم تىرىلىشىنى قوبۇل قىلىپ، بۇ ئارقىلىق مەڭگۈلۈك ھاياتنى، خۇدانىڭ ھۇزۇرىدا تىنچ-خاتىرجەملىكنى تاپقايسىز!

ئامىن!